

Bruxelles, 10. prosinca 2019.
(OR. en)

14945/19

SOC 794
EMPL 605
EDUC 477
JEUN 145

ISHOD POSTUPAKA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Delegacije
Br. preth. dok.:	14646/19
Predmet:	Uključiva tržišta rada: poboljšanje zapošljavanja osoba u ranjivom položaju na tržištu rada – zaključci Vijeća

Za delegacije se u prilogu nalaze zaključci Vijeća o navedenom predmetu koje je Vijeće EPSCO usvojilo na sastanku održanom 10. prosinca 2019.

**Zaključci Vijeća o uključivim tržištima rada:
poboljšanje zapošljavanja osoba u ranjivom položaju na tržištu rada**

Vijeće Europske unije

UVAŽAVA da:

1. Poboljšanje mogućnosti zapošljavanja za sve prepoznat je cilj Europske unije¹. Europskim stupom socijalnih prava također se naglašava pravo svih na pomoć za poboljšanje izgleda za zapošljavanje ili samozapošljavanje te za pristup tržištu rada. Osim toga, radnici u EU-u zaštićeni su od diskriminacije na temelju vjere ili uvjerenja, dobi, spola, seksualne orijentacije, invaliditeta i rasnog ili etničkog podrijetla. Također, neki zakonodavni akti EU-a sadrže klauzule o rodno osviještenoj politici.
2. Manjak radne snage, posebno kvalificiranih radnika, negativno utječe na gospodarski rast, produktivnost i konkurentnost Europe. Stoga je važno razmotriti kako promicati zapošljavanje osoba koje se trenutačno nalaze izvan tržišta rada ili ne mogu ispuniti svoj potencijal zbog konkretnog nepovoljnog položaja ili zbog prepreka u radnom okruženju poput manjka pristupačnosti. Osobe u ranjivom položaju na tržištu rada često predstavljaju nedovoljno iskorišten potencijal te je njihova integracija u tržište rada važan način postizanja veće opće stope zaposlenosti, socijalne kohezije i uključenosti.

¹ Pročišćeni Ugovor o Europskoj uniji, glava I. članak 3. stavak 3. i Povelja o temeljnim pravima Europske unije, glava II. članak 15.

3. Zaposlenost osigurava dohodak i oblikuje posebnu društvenu ulogu zaposlenika ili samozaposlene osobe. Određene konkretne skupine osoba i dalje se nalaze u ranjivom položaju na tržištu rada. Posebni izazovi odnose se, primjerice, na sudjelovanje i uključivanje osoba s invaliditetom, starijih radnika, niskokvalificiranih i dugotrajno nezaposlenih osoba, mladih, osobito onih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se i ne osposobljavaju (NEET), osoba koje moraju skrbiti o drugima, Roma i osoba migrantskog podrijetla, posebno državljana trećih zemalja sa zakonitim boravkom. Odnose se i na ukorijenjene rodne razlike na tržištu rada, kao i poteškoće s kojima se suočavaju ranjive osobe koje žive u ruralnim područjima.
4. Za osobe u ranjivom položaju na tržištu rada, a posebno za osobe s invaliditetom, pristup tržištu rada i sudjelovanje na njemu od osobite su važnosti. Bez takvog pristupa i sudjelovanja mogu biti izloženi većoj socijalnoj izolaciji, stigmatizaciji i finansijskom opterećenju u usporedbi s osobama bez invaliditeta ili osobama u boljem položaju na tržištu rada. Nadalje, gomilanjem čimbenika nepovoljnosti dodatno se povećava rizik od dugotrajne nezaposlenosti, neaktivnosti ili napuštanja tržišta rada.
5. Kad je riječ o osobama s invaliditetom, članak 27. Konvencije o pravima osoba s invaliditetom², čija su stranka EU i sve države članice, obvezuje države stranke koje su dužne „osigurati i promicati ostvarenje prava na rad”, među ostalim stvaranjem i pružanjem mogućnosti zapošljavanja u svim oblicima, uključujući samozapošljavanje. Prema 17. načelu europskog stupa socijalnih prava, „osobe s invaliditetom imaju pravo na potporu dohotku koja im omogućuje dostojanstven život, usluge koje im omogućuju sudjelovanje na tržištu rada i u društvu te radno okruženje prilagođeno njihovim potrebama”. Nadalje, u skladu s člankom 28. te Konvencije, države članice trebale bi poduzeti korake kako bi zaštitile i promicale ostvarenje prava osoba s invaliditetom na socijalnu zaštitu.

² Konvencija o pravima osoba s invaliditetom i njezin Fakultativni protokol (A/RES/61/106) doneseni 13. prosinca 2006.

NAGLAŠAVA da:

6. Zbog raznovrsnosti izazova s kojima se suočavaju osobe u ranjivom položaju na tržištu rada potreban je pristup aktivnog uključivanja s naglaskom na prilagođenim mjerama kojima se u obzir uzima rodna ravnopravnost. Usluge treba pružati na višesektorskoj i višestrukovnoj osnovi kako bi se ostvario pristup nizu kvalitetnih, pristupačnih i dostupnih usluga u području zapošljavanja, zdravlja i socijalnog sustava, što obuhvaća stanovanje, skrb za djecu, socijalnu zaštitu i podupirano zapošljavanje. U okviru usluga koje se pružaju osobama s invaliditetom potrebno je obratiti pozornost na pitanja pristupačnosti i razumne prilagodbe³. Potrebne su i smjernice i poticaji kojima bi se omogućilo sudjelovanje u cjeloživotnom učenju. Također je važno usredotočiti se na preventivne pristupe, uključujući sustave ranog upozoravanja. Osobito javna tijela, kao što su socijalne službe i javne službe za zapošljavanje, imaju ključnu ulogu u pružanju rane individualizirane i sveobuhvatne potpore.
7. Jedinstvene kontaktne točke za sve korisnike u kombinaciji s aktivnostima informiranja od ključne su važnosti za sve osobe koje su najudaljenije od tržišta rada. Učinkovita koordinacija zahtijeva razmjenu informacija i pojačanu suradnju među različitim službama, posebno službama za zapošljavanje i socijalnim službama te drugim dionicima, posebno civilnim društvom i prema potrebi socijalnim partnerima i obrazovnim institucijama.

³ Člankom 5. Direktive Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. predviđa se da poslodavci prema potrebi poduzimaju odgovarajuće mjere kako bi se osobi s invaliditetom omogućio pristup zapošljavanju, sudjelovanje ili napredovanje na radu ili usavršavanje, ako takve mjere za poslodavca ne predstavljaju nerazmjeran teret.

8. Pristup kvalitetnom cjeloživotnom učenju posebno je važan u svijetu rada koji se stalno mijenja, među ostalim u područjima u kojima postoji potencijal za rast zaposlenosti. Poslodavci imaju važnu ulogu u stjecanju dodatnih vještina i prekvalifikaciji svojih zaposlenika, što uključuje i pojedince koji se nalaze u ranjivom položaju. Učinkovite mjere kojima bi se osobama u ranjivom položaju na tržištu rada pomoglo da pristupe zapošljavanju mogle bi obuhvaćati evaluaciju postojećih vještina, utvrđivanje potreba za stjecanjem dodatnih vještina i prekvalifikacijom, uspješnije priznavanje i vrednovanje postojećeg znanja i vještina, pružanje profesionalnog usmjeravanja i savjetovanja te osiguravanje profesionalne rehabilitacije i razumne prilagodbe za osobe s invaliditetom. Osim toga, ciljano poduzetničko osposobljavanje i potpora za pokretanje poslovanja mogu biti učinkoviti za neke osobe koje su u ranjivom položaju. Vrijedi razmotriti i financijske poticaje za stupanje u radni odnos i uklanjanje zamki socijalnih naknada.
9. Poslodavci mogu imati koristi od pomoći i potpore pri zapošljavanju osoba u ranjivom položaju na tržištu rada u obliku, na primjer, podizanja svijesti, utvrđivanja potreba za prilagodbu radnog mjesta, savjeta o osiguravanju pristupačnosti i razumne prilagodbe te usluga potpore nakon zapošljavanja. Posebnu bi pozornost trebalo posvetiti dostupnosti pomoćnih tehnologija i informatičkih rješenja i pristupu njima. Vrijedi razmotriti fiskalne i porezne poticaje, uključujući subvencije za zapošljavanje. Promicanje pozitivne poslovne kulture kojom se potiču uključive prakse, uključujući nediskriminirajuće i uključive postupke zapošljavanja, te kojom se nudi potpora i osposobljavanje u području raznolikosti, može poboljšati izgled osoba u nepovoljnom položaju.

10. Potencijal novih tehnologija, digitalizacije i općenito promjena u svijetu rada trebali bi koristiti svima. Trebalo bi uvesti mjere za suzbijanje postojećih nejednakosti. Važno je utvrditi kako digitalizacija utječe na radnike i tražitelje posla u ranjivom položaju na tržištu rada, među ostalim na njihove mogućnosti stjecanja dodatnih vještina i prekvalifikacije, imajući na umu učinak koji pitanje rodne ravnopravnosti ima na zapošljavanje. Nove tehnologije, uključujući uporabu umjetne inteligencije, imaju velik potencijal za osobe s invaliditetom, uz uvjet da su dostupne, povoljne, da se njima uzimaju obzir potrebe osoba s invaliditetom i ne dovodi do diskriminatornih praksi.
11. Oblici rada, uključujući samozapošljavanje, koji pružaju fleksibilnost u pogledu radnog opterećenja, radnog vremena i lokacije rada mogu omogućiti bolju kompatibilnost između invaliditeta i svakodnevnog života. Nadalje, ekonomija platformi i ekonomija honorarnih poslova mogu stvoriti nove mogućnosti zapošljavanja za osobe koje se nalaze u ranjivom položaju na tržištu rada. Međutim, kako bi se u potpunosti iskoristile te mogućnosti, trebalo bi, uz odgovarajuću zaštitu zaposlenja, osigurati kvalitetu i održivost radnih mjesta, kao i pristupačnost.
12. Socijalna ekonomija, a posebno socijalna poduzeća, može imati osobitu vrijednost u pružanju potpore osobama u ranjivom položaju koje se pripremaju za tržište rada i na njemu sudjeluju. Socijalna poduzeća mogu imati ključnu ulogu u otvaranju održivih radnih mjesta i olakšavanju socijalne integracije. Osim otvaranja radnih mjesta, ona mogu osiguravati stjecanje dodatnih vještina i promicati aktivno građanstvo, čime se povećava zapošljivost tih osoba u tradicionalnim poduzećima.
13. Javna tijela mogu poboljšati zapošljavanje različitih skupina osoba u ranjivom položaju na tržištu rada tako da u postupke javne nabave uključe socijalne aspekte, a posebno kriterije u području zapošljavanja.
14. Fondovi EU-a, posebno Europski socijalni fond, od ključne su važnosti kako bi se doprlo do osoba u ranjivom položaju i kako bi im se pružila pomoć s ciljem njihova uključivanja na tržište rada i u društvo, primjerice promicanjem društvenih inovacija i provedbom višesektorskih inicijativa.

POZIVA DRŽAVE ČLANICE da u skladu sa svojim nadležnostima i vodeći računa o nacionalnim okolnostima te poštujući ulogu i autonomiju socijalnih partnera:

15. Nastave s izradom uključivih i sveobuhvatnih politika zapošljavanja i socijalnih politika kojima se skreće pozornost na osobe u ranjivom položaju, s ciljem olakšavanja njihova ulaska na tržište rada i ostanka na njemu te pomoći u prilagodbi na promjenjive potrebe tržišta rada, uključujući regionalna, lokalna i sektorska tržišta rada. U tom pogledu posebnu pozornost treba posvetiti ruralnim područjima;
16. takve politike oblikuju na integriran način, uzimajući u obzir perspektivu rodne ravnopravnosti, i na način koji je usmjeren na ranu intervenciju, čime se sprečava da osobe koje su već u ranjivom položaju na tržištu rada zapadnu u još nepovoljniji položaj; promiču interakciju između prihoda i naknada za socijalnu zaštitu na način da se suzbije neaktivnost i osigura isplativost rada;
17. povećaju dostupnost višesektorskih, višestrukovnih i lako dostupnih usluga za osobe u ranjivom položaju, uključujući osobe s invaliditetom. Te usluge mogle bi obuhvaćati jedinstvene informacijske točke i individualizirane usluge, kao što su mentorstvo, subvencije i relevantne usluge za poslodavce. U vezi s time bilo bi potrebno pri aktivnostima informiranja te u fazi prije i poslije zapošljavanja osigurati bolju koordinaciju i snažnija partnerstva među različitim akterima, uključujući javne i privatne službe za zapošljavanje, pružatelje obrazovanja i osposobljavanja, pružatelje zdravstvenih i socijalnih usluga, civilno društvo, uključujući organizacije koje predstavljaju osobe s invaliditetom, kao i poslodavce i socijalne partnere;
18. pojačaju izgradnju kapaciteta različitih službi koje rade s ljudima u ranjivom položaju na tržištu rada, uključujući osobe s invaliditetom, te da potiču poslodavce, relevantne javne službe, organizacije civilnog društva i socijalne partnere na eksperimentiranje s politikama;

19. pojačaju napore u provedbi preporuke o oblicima usavršavanja te promiču prilagođeno osposobljavanje i cjeloživotno profesionalno usmjeravanje i savjetovanje za osobe u ranjivom položaju kako bi se im se olakšalo kontinuirano učenje, posebno na radnom mjestu; pružaju mogućnosti za unapređenje vještina relevantnih za tržište rada, uključujući mogućnosti za poduzetničku karijeru, te da potiču poslodavce da sudjeluju u stjecanju dodatnih vještina i prekvalifikaciji;
20. promiču osviještenost među poslodavcima i razvijaju usluge koje poslodavcima pomažu da povećaju ponudu kvalitetnih poslova i mogućnosti za osposobljavanje na radnom mjestu za osobe u ranjivom položaju, osobito za osobe s invaliditetom, među ostalim putem programa poticaja, prilagodbe radnih mjesta, razumne prilagodbe i osiguravanja pristupačnosti na radnom mjestu, primjerice uporabom pomoćnih tehnologija;
21. promiču uključivije postupke zapošljavanja i, imajući u vidu tu svrhu, ulažu napore u poboljšanje usluga povezanih sa zapošljavanjem te povezivanja ponude i potražnje za poslom; prema potrebi, poslodavcima pružaju informacije o dostupnim financijskim poticajima;
22. u potpunosti iskorištavaju relevantne instrumente financiranja EU-a, posebno Europski socijalni fond, u provedbi politika za aktivno uključivanje te u poboljšanju integracije osoba u ranjivom položaju, uključujući osobe s invaliditetom, na tržište rada.

POZIVA DRŽAVE ČLANICE I EUROPSKU KOMISIJU DA u skladu sa svojim nadležnostima i vodeći računa o nacionalnim okolnostima te poštujući ulogu i autonomiju socijalnih partnera:

23. pri promicanju provedbe načela europskog stupa socijalnih prava razmotre načine na koje se može poboljšati uključivost tržišta rada i situacija osoba u ranjivom položaju na tržištu rada, kako bi se unaprijedile njihove vještine i mogućnosti zapošljavanja na jednakoj osnovi s drugima te kako bi se povećao broj osoba s vještinama koje su potrebne na tržištu rada;

24. uspješnije uključe socijalne partnere i civilno društvo u oblikovanje, planiranje i provedbu politika i strategija čiji je cilj osigurati održivo uključivanje osoba u ranjivom položaju, uključujući osobe s invaliditetom, na tržište rada;
25. podižu svijest svih, posebno poslodavaca i službi za zapošljavanje, o načinima poboljšanja uključivosti tržišta rada i pristupu njemu, primjerice s pomoću pozitivnih primjera;
26. istraže potencijal novih tehnologija i novih oblika rada, uključujući rad putem platforme, za stvaranje novih mogućnosti za uključivanje ljudi u ranjivom položaju na tržište rada, uzimajući u obzir kvalitetu radnih uvjeta, zdravlja i sigurnosti te pristupa odgovarajućoj socijalnoj zaštiti;
27. podupru razvoj socijalnih poduzeća i poboljšaju njihove okvirne uvjete, uključujući, prema potrebi, uvjete koji se odnose na njihovo pravno okruženje i pristup financiranju te osiguraju veću vidljivost socijalne ekonomije;
28. razmotre daljnje korake i pozitivne mjere, uključujući društveno odgovorne postupke javne nabave, kako bi se potaknulo zapošljavanje osoba u ranjivom položaju na tržištu rada;
29. dodatno poboljšaju provedbu svih relevantnih preporuka, uključujući Preporuku o aktivnom uključivanju osoba isključenih s tržišta rada i Preporuku o integriranju dugotrajno nezaposlenih osoba na tržište rada; pri provedbi Jamstva za mlade, posebnu pozornost posvete mladima u nepovoljnom položaju, kao što su osobe migrantskog podrijetla, osobe s invaliditetom ili osobe s obvezama skrbi;

30. prema potrebi poboljšaju prikupljanje podataka, u skladu s odredbama o zaštiti podataka, u pogledu zaposlenosti osoba u ranjivom položaju na tržištu rada, a posebno osoba s invaliditetom⁴.

POZIVA EUROPSKU KOMISIJU DA:

31. posveti posebnu pozornost osobama u ranjivom položaju na tržištu rada, uključujući osobe s invaliditetom, u svim relevantnim politikama i inicijativama, oslanjajući se na postojeće mehanizme, među ostalim u kontekstu svih budućih europskih strategija za zapošljavanje i rast te u okviru europskog semestra, kao i u kontekstu različitih instrumenata financiranja, posebno Europskog socijalnog fonda;
32. nastavi podupirati uzajamno učenje i razmjenu dobrih praksi među državama članicama.

POZIVA ODBOR ZA ZAPOSŁJAVANJE I ODBOR ZA SOCIJALNU ZAŠTITU DA:

33. surađuju s Europskom komisijom na poboljšanju dostupnosti podataka o osobama s invaliditetom i da u svojem radu, među ostalim pri tematskom nadzoru i statističkoj analizi, upotrebljavaju dostupne informacije o zapošljavanju i aktivnom uključivanju osoba u ranjivom položaju, s podacima raščlanjenima po spolu i po mogućnosti po vrsti invaliditeta i dobnim skupinama;
34. nastave, prema potrebi, s provedbom tematskog i multilateralnog nadzora pojedinih država članica u vezi s rezultatima i politikama koji se odnose na ljude u ranjivom položaju na tržištu rada, uključujući osobe s invaliditetom.

⁴ U statističkim podacima EU-a odabrana je definicija invaliditeta na temelju samoprijavljenog invaliditeta i ograničenja za rad koja su njegova posljedica. Iako se takva definicija primjenjivala u *ad hoc* modulima ankete o radnoj snazi, nije uključena u uobičajenu anketu o radnoj snazi. Zbog nedostatka sveobuhvatnih i nedavnih podataka otežano je uspoređivanje među mnogim reformama i inicijativama. U nacionalnim anketama upotrebljavaju se druge definicije. Neki podaci o invaliditetu i zapošljavanju dostupni su na temelju statistike o dohotku i životnim uvjetima (SILC).

Referentni dokumenti

1. Međuinstitucijski akti EU-a

- Međuinstitucijski proglas o europskom stupu socijalnih prava potpisan 17. studenoga 2017. (13129/17)

2. Zakonodavstvo Unije:

- Direktiva Vijeća 2000/43/EZ od 29. lipnja 2000. protiv diskriminacije na temelju rasnog i etničkog podrijetla
- Direktiva Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja
- Direktiva Vijeća 2006/54/EZ od 5. srpnja 2006. o jednakom postupanju prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada
- Direktiva (EU) 2019/882 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o zahtjevima za pristupačnost proizvoda i usluga

2. Vijeće

- Preporuka Vijeća od 22. travnja 2013. o uspostavi Garancije za mlade (2013/C 120/01)
- Preporuka Vijeća od 15. veljače 2016. o integriranju dugotrajno nezaposlenih osoba na tržište rada (2016/C 67/01)
- Preporuka Vijeća od 19. prosinca 2016. o oblicima usavršavanja: nove prilike za odrasle, (2016/C 484/01)
- Preporuka Vijeća od 8. studenoga 2019. o pristupu radnika i samozaposlenih osoba socijalnoj zaštiti (2019/C 387/01)

- Zaključci Vijeća pod naslovom „Prijelaz na uključivije sustave tržišta rada” usvojeni 9. ožujka 2015. (7017/15)
- Zaključci Vijeća od 7. prosinca 2015. o promicanju socijalnog gospodarstva kao ključnog pokretača gospodarskog i socijalnog razvoja u Europi (15071/15)
- Zaključci Vijeća pod naslovom „Borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti: integrirani pristup” od 16. lipnja 2016. (10434/16)
- Zaključci Vijeća pod naslovom „Odgovor na Komisijin popis aktivnosti za poboljšanje ravnopravnosti LGBTI osoba”, usvojeni 16. lipnja 2016. (10417/16)
- Zaključci Vijeća od 15. lipnja 2017. pod naslovom „Prema strategijama za osiguravanje isplativosti rada” (9647/17)
- Zaključci Vijeća pod naslovom „Ekonomija dobrobiti” od 24. listopada 2019. (13171/19)

3. Europska komisija

- Preporuka 2008/867/EZ od 3. listopada 2008. o aktivnom uključivanju osoba isključenih s tržišta rada
- Komunikacija „Europska strategija za osobe s invaliditetom 2010. – 2020.: obnovljena obveza za Europu bez zapreka“ (COM(2010) 636 final)
- Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Ususret socijalnom ulaganju za rast i koheziju – uključujući provedbu Europskog socijalnog fonda u razdoblju 2014. – 2020.” od 20. veljače 2013. (COM (2013) 83 final)

4. Ostalo

- Konvencija UN-a o pravima osoba s invaliditetom donesena 13. prosinca 2006. (Ujedinjeni narodi)